

این نوشته ، خلاصه ایست از کتاب « آیین و قواعد رزم سون تزو » ؛ مشهور به « هنر جنگ سون تزو »
این کتاب در ۱۸۴ صفحه توسط آقای دکتر محمدهادی موذن جامی ترجمه و توسط نشر شهر ، در سال ۱۳۸۹ منتشر شده است .

برای تهیه کتاب می توانید با فروشگاه مرکزی با شماره ۲۲۸۷۳۹۷۴ تماس حاصل نموده و یا به سایت www.shahrpess.ir مراجعه نمایید .

برای ارتباط با آقای دکتر موذن نیز می توانید به [وبلاگ ایشان](#) مراجعه فرمایید .

این خلاصه کتاب ، توسط پایگاه مدیران ایران و تحت قانون استفاده منصفانه ([Fair Use](#)) تهیه شده است .

فهرست

- ۲ ..... برخی از مهمترین راهبرد های مطرح شده توسط سون تزو :
- ۳ ..... فصل اول : محاسبه و طرح نقشه
- ۴ ..... فصل دوم: برپا کردن جنگ
- ۵ ..... فصل سوم: طرح و تدبیر حمله
- ۶ ..... فصل چهارم : آرایش و آماده سازی
- ۷ ..... فصل پنجم : نیرو و انرژی
- ۸ ..... فصل ششم : نقاط ضعف و قوت
- ۹ ..... فصل هفتم : اقدامات نظامی
- ۱۰ ..... فصل هشتم : متغیرهای نه گانه
- ۱۱ ..... فصل نهم : پیشروی لشکریان
- ۱۳ ..... فصل دهم : عوارض و اشکال زمین
- ۱۴ ..... فصل یازدهم : انواع نه گانه زمین
- ۱۵ ..... فصل دوازدهم : حمله با آتش
- ۱۶ ..... فصل سیزدهم : استفاده از جاسوسان

برخی از مهمترین راهبرد های مطرح شده توسط سون تزو :

۱. راهبرد پیروزی کامل : لشکریان دشمن را بدون جنگ وادار به تسلیم کنید .
۲. راهبرد ترکیب بازدارندگی با حمله : از طریق دیپلماسی ، تقسیم و متلاشی کردن واحدهای دشمن و تحکیم متحدان خود .
۳. راهبرد کسب نخستین پیروزی : کسی که خوب آمادگی کسب کرده باشد ، پیروز خواهد شد .
۴. راهبرد فریب : حمله به دشمن در جایی که انتظار نداشته باشد و حضور در جایی که مورد انتظار نیست .
۵. راهبرد مبارزه برای پیشدستی در ابتکار عمل
۶. راهبرد تبدیل مضار به مزایا (استفاده از فرصت)
۷. راهبرد پیروزی سریع : آغاز یک حمله سریع و ناگهانی
۸. راهبرد پیروزی با سهولت : حمله به نقاط ضعف دشمن
۹. راهبرد پیروز حتمی و مطمئن : با تمرکز قوای خویش در همان حال که دشمن در حال تقسیم قواست ، می توان با قوای فراوان به تعداد اندکی از آن ها حمله کرد و با یک نیروی فائق و برتر ، نیرویی ناچیز را مورد تک قرار داد .
۱۰. راهبرد جنگ روانی :
  - a. پرهیز از زور : خسته کردن و معطل کردن دشمن برای رسیدن به ناامیدی و غم غربت و درد وطن و ...
  - b. حمله روانی : انداختن ترس در دل دشمن

چکیده اندیشه های سون تزو :

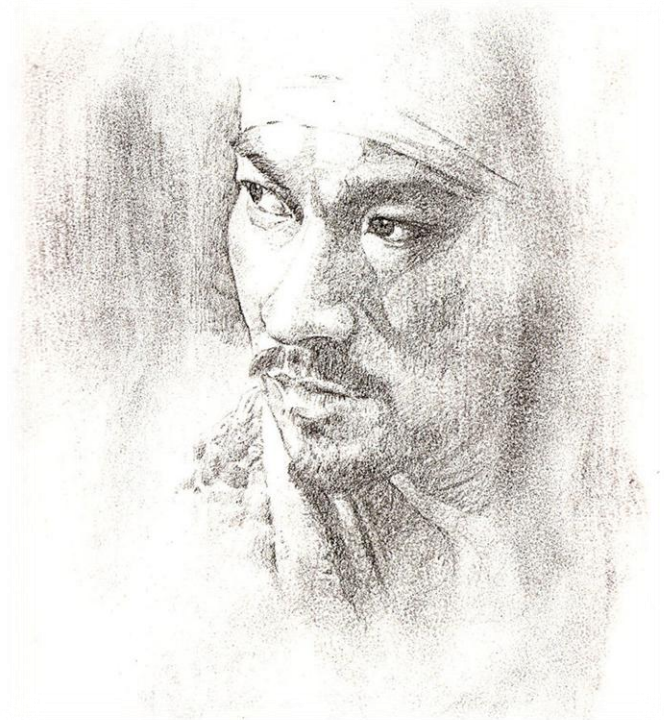
شکست مقاومت دشمن ، بدون جنگ

خلاصه کتاب هنر جنگ

فصل اول : محاسبه و طرح نقشه

آیین رزم را بر اساس ۵ عامل بررسی کنید :

۱. تائو (راه و رسم) : چشم انداز - چیزی که باعث هم رایی و پذیرش مردم می شود .
  ۲. آسمان : خورشید ، سایه ، سرما ، گرما ، محدودیت ها و الزامات فصول
  ۳. زمین : فاصله های دور و نزدیک ، محل های آسان و بی دردرسر ، محل های پرخطر ، زمین های باز ، گذرگاه های باریک و میدان های مرگ و زندگی
  ۴. فرمانده : نماینده فضایی چون خردمندی ، اعتماد ، خیرخواهی ، محبت ، دلاوری ، شجاعت و جدیت
  ۵. قانون و قاعده : سیستم ها و نظام های غلبه بر اشکالات ، سازماندهی ، سلسله مراتب و ...
- راه و رسم رزم آوری ، فریب و اغفال است . به همین دلیل هنگام توانایی ، تظاهر به ناتوانی کنید . هنگام فعالیت ، تظاهر به عدم فعالیت کنید . هنگام نزدیک بودن ، وانمود کنید که دور هستید ، هنگام دوری ، تظاهر کنید که نزدیکید .
- محاسبات فراوان ، پیروزی می آورد و محاسبات کم ، شکست را در پی دارد . چراکه وضعیت هایی بدون محاسبه باقی می ماند !

فصل دوم: برپا کردن جنگ

فراهم کردن ارتشی صد هزار نفره با همه امکانات و تدارکات و مهمانان و ... برای طی مسافتی دوردست ، روزانه هزار سکه طلا هزینه دارد . باید دانست که جنگ به شرط پیروزی ارزش دارد . اما اگر زمان دستیابی به آن بیش از اندازه گردد ، سلاح ها کند و افراد دلسرد می شوند و هنگام حمله به شهر ، قدرت ندارند یا پذیرای شکست خواهند شد . طولانی شدن درگیری برای کشور سودی ندارد .

با طولانی شدن جنگ ، سلاح ها کند و روحیه ها ضعیف می شود و قدرت شما تحلیل می شود و خزانه تهی می شود . دیگر فروانروایان محلی وقت را مغتنم شمرده و از ناتوانی و مضیقه شما سوء استفاده می کنند .

فقر حکومت ، موجب فقیر تر شدن مردم می شود . از سوی دیگر ، نزدیک شدن ارتش به هر منطقه ، سبب افزایش قیمت ها و تحلیل دارایی مردم می شود . در نتیجه مردم رنجور و آزرده خاطر می شوند و ..

مواد و ساز و برگ جنگی را از خانه به همراه خود ببرید ولی روی غارت دشمن حساب کنید . بدین گونه افراد آذوقه کافی در اختیار خواهند داشت .

یک فرمانده هوشمند ، سربازانش را از آذوقه دشمن تغذیه می کند . زیرا یک گاری آذوقه غنیمتی از دشمن ، ۲۰ برابر خودی و یک بسته علوفه از او ، برابر ۲۰ بسته علوفه خودی است !

آنچه در نظامی گری بسیار ارزش دارد ، پیروز شدن است نه عملیات جنگی طولانی و خسته کننده .

فصل سوم: طرح و تدبیر حمله

کسب صد پیروزی در صد نبرد، اوج برتری و مزیت نیست، اوج برتری، شکست مقاومت دشمن بدون جنگ است.

یک جنگاور کاردان و ماهر، سربازان دشمن را بدون جنگ وادار به تسلیم می کند و بدون محاصره، شهرهایشان را به تصرف در می آورد و حکومت را بدون درگیر شدن در عملیات طولانی مدت، سرنگون می کند.

- هنگامی که از برتری نسبی ۱۰ به ۱ برخوردار شدید، دشمن را محاصره کنید.
- اگر این نسبت ۵ به ۱ بود، به نفع شماست که به او حمله بپسید.
- اگر نسبت ۲ به ۱ بود، قوای دشمن را تقسیم کنید.
- اگر نیروهایتان با دشمن برابر شد، می توانید با او درگیر شوید.
- هنگامی که نفرات دشمن بیشتر از شماست از جنگ بپرهیزید.
- اگر دشمن از هر نظر به شما برتری دارد، از او بگریزید. زیرا یک ارتش کوچک به راحتی مغلوب دشمن بزرگ می شود.

پیروزی در ۵ عامل اصلی خلاصه می شود:

۱. آن که بداند چه زمانی بجنگد و چه زمانی نجنگد، پیروز خواهد شد.
۲. آن که اگر بداند قوای زیاد یا کم را چگونه به کار گیرد، پیروز خواهد شد.
۳. آن که از بالا تا پایین، هدفی واحد داشته باشد، پیروز خواهد شد.
۴. آن که عجله نکند و به ستوه نیاید و منتظر بماند، پیروز خواهد شد.
۵. آن که اگر فرمانده ای، قادر به انجام کار بدون تحریک فرمانروا باشد، پیروز خواهد شد.

به همین دلیل گفته اند:

۱. شناخت دشمن و شناخت خود، موجب رستن از خطر در همه جنگ هاست.
۲. شناخت خود و شناختن دشمن، با یک پیروزی و یک شکست همراه است.
۳. شناختن دشمن و خود، به شکست در هر جنگی می انجامد.

فصل چهارم: آرایش و آماده سازی

احتمال شکست ما وابسته به خود ماست و احتمال پیروزی دشمن، به عهده اوست.

احتمال شکست در دفاع و احتمال پیروزی در حمله است. پس در زمان نداشتن قدرت کافی، به دفاع روی می آوریم و با افزایش آن، حمله می کنیم.

جنگاوران کاردان دوران باستان کسانی بودند که نه تنها پیروز می شدند، که پیروزی را آسان به دست می آوردند.

معنی کاردانی، پیروزی بر دشمن از پیش شکست خورده است. جنگاوران کاردان، خود را در موقعیتی قرار می دهند که شکست غیرممکن باشد و فرصت و لحظه ای را برای شکست دشمن از دست نمی دهند. بدین جهت در جنگ، یک فرمانده پیروزمند، تنها خواهان نبردی است که پیروزی در آن را پیشاپیش به دست آورده باشد. کسی که پیشاپیش شکست را انتخاب کرده است، نخست می جنگد و سپس در جستجوی پیروزی است.

قاعده نظامی گری عبارتند از:

۱. سنجش: سنجش و ارزیابی مکان تابع زمین
۲. برآورد کمیت: تابع سنجش
۳. محاسبه: تابع برآورد کمیت
۴. مقایسه: تابع محاسبه
۵. پیروزی: تابع مقایسه

فصل پنجم: نیرو و انرژی

برای اطمینان از اینکه هر سه بخش ارتش شما در برابر حمله دشمن، بی آنکه متزلزل و از هم پاشیده شوند، قادر به مقاومت هستند، عملیات عادی و ویژه انجام دهید.

افراد باید بطور کوبنده، چون فرود دسته هاونی بر سر تخم مرغ ها، علیه دشمن وارد عمل شوند؛ مانند اثر برخورد جسمی سخت و مستحکم بر توده ای سست و توخالی. بطور کلی در جنگ، نیروهای عادی را برابری رویارویی در نبرد و نیروی ویژه را برای تامین و حفظ پیروزی به کار برید.

تظاهر به بی نظمی و آشوب، حاکی از مدیریت، تظاهر به ترس حاکی از شجاعت و تظاهر به ضعف، حاکی از قدرت است. اداره کن و خود را بی نظم و آشفته بنما. نیرو یعنی شجاع باش و خود را ترسو نشان بده. قوی باش و خود را ضعیف نشان بده. این است آرایش و آماده سازی.

فصل ششم : نقاط ضعف و قوت

کسی که پیش از دشمن زمین را اشغال می کند و به انتظار می نشیند ، در آسودگی و آرامش قرار دارد و کسی که دیرتر به میدان جنگ می رسد و با عجله سر به جنگ می گذارد ، به زحمت و تقلا خواهد افتاد . به همین دلیل جنگاور کاردان ، موجب آمدن دیگران به سوی خود می شود .

اگر دشمن در آرامش است ، می توان او را به زحمت انداخت . اگر سیر است ، می توان او را به گرسنگی کشاند . اگر در وضع سکون باشد ، می توان او را به حرکت در آورد .

برای پیشروی و عدم مقاومت دشمن ، نقاط ضعف او را مورد هجوم قرار دهید و برای عقب نشینی چالاکانه ، چنان به سرعت بگریزید که رسیدن و دست یافتن دشمن به شما ممکن نباشد .

میدان نبرد شما نباید معلوم باشد . معلوم نبودن نقطه شروع نبرد ، موجب آمادگی دشمن در همه جا خواهد شد . بنابراین جنگ را آنجا که نیروهای دشمن اندک اند به راه بیاندازید .

حدکمال آرایش یک لشکر ، رسیدن به بی آرایشی است . در این هنگام ، جاسوسان توان کشف طرح ها و نقشه های شما را ندارند .

آرایش نظامی همچون آب است . شکل آب به گونه ایست که از بلندی گریزان و به سوی پستی و گودی شتابان است . آرایش نظامی نیز چنین است ، از قوت های دشمن می گریزد و بر نقاط ضعف می تازد .

فصل هفتم : اقدامات نظامی

بطور کلی قاعده به کار گیری ارتش ، دریافت فرمان از سوی فرمانرواست ، سپس فرمانده به گردآوری افراد و لشکر سازی می پردازد و آنها را هماهنگ می کند . هیچ کاری دشوار تر از اقدامات نظامی نیست .

از مسیرهای انحرافی پیشروی نمایید و دشمن را به طمع مزیت و منفعت گرفتار کنید .

ارتش بر پایه بکارگیری اصل فریب پی ریزی شده است . برای مزیت حرکت می کند و متناسب با سود متصور ، تقسیم یا تمرکز انجام می دهد .

براین اساس ، چون باد تند و سریع ، چون جنگل باقی و پرشکوه ، چون آتش مهاجم و تاراجگر ، چون کوه بی حرکت و استوار ، دستیابی به او دشوار چون ابر ، حرکت او پر هیاهو و غرنده چون تندر است .

در سحرگاهان روحیه افراد بالاست ، اما در طی روز ، روحیه آنها سست می شود و در شامگاهان افکارشان به سوی خانه بر می گردد .

دشمنی که وانمود به گریز می کند تعقیب نکنید ، سربازان برگزیده را مورد تک قرار ندهید . فریب طعمه دشمن را نخورید . از عقب ، راه را بر دشمنی که قصد بازگشت به خانه دارد ، نبندید ، هنگامی که دشمن را محاصره کردید ، گریزگاهی برای او باز بگذارید . دشمنی که کناره گیری کرده است ، تحت فشار قرار ندهید . دشمن بی پول و عریان را در فشار نگذارید . این است قاعده نظامی گری .

فصل هشتم : متغیرهای نه گانه

۱. در زمین های سخت و دشوار اردو ننزید
۲. در زمین های تقاطع و تقارب ، متحد شوید .
۳. در زمین باز ، توقف نکنید .
۴. در زمین محاصره شده ، آماده باشید .
۵. در زمین مرگبار ، بجنگید .
۶. راه هایی هست که نباید در آنها گام نهاد
۷. لشکر هایی هست که نباید به آنها حمله کرد
۸. شهرهایی هست که نباید به آنها حمله کرد و زمین هایی هست که نباید بر سر آن ها جنگید
۹. فرمان هایی هست که نباید از آنها اطاعت کرد .

پنج ویژگی خطرناک (و بد) یک فرمانده :

۱. تهور : کسی که خواهان مرگ است ، ممکن است کشته شود .
۲. ترس : کسی که خواهان زندگی است ، ممکن است اسیر شود .
۳. تندخویی : کسی که زود عصبانی می شود ، ممکن است مورد اهانت قرار گیرد .
۴. تنزه طلبی : کسی که به فکر افتخار است ، ممکن است به تنگ آید .
۵. دل رحمی مفرط : کسی که دوستدار زندگی افراد است ، ممکن است به زحمت بیفتد .

نابودی ارتش و کشته شدن فرمانده به دلیل یکی از این ۵ ویژگی است .

فصل نهم : پیشروی لشکریان

در پی عبور از آب ، باید دور از آن مستقر شوید . اگر دشمن از آب عبور می کند ، او را مورد حمله قرار ندهید . هنگامیکه نیمی از قوای او از آب گذر کرد ، تهاجم سودمند است .

بالای موقعیتی مرتفع دیده بانی کنید . از تالاب و مرداب ، با سرعت عبور کنید .

بطور کلی ، ارتش ارتفاعات را دوست دارد و از زمین های پست متنفر است . هنگامی که باران به سیل مبدل می شود ، بایستید و منتظر بمانید .

اگر دشمن نزدیک است اما به صورت ساکن و ساکت ، بدانید موضع طبیعی خوب و سختی را تصرف کرده . اگر دور ایستاده و شما را برای نبرد به مبارزه می طلبد ، زمینی هموار و دارای مزیت و منفعت را تصرف کرده است .

اگر درختان تکان می خورند ، دشمن در حال پیشروی است . اگر پرنده ای ناگهان به پرواز در آید ، دشمن در حال کمین کردن است . اگر حیوانات می ترسند و می گریزند ، دشمن در حال آماده کردن خود برای حمله است . اگر گرد و خاک به صورت ستون های عمودی به هوا بلند می شود ، ارابه های او در حال پیشروی است . اگر گرد و خاک اندک است ، پیاده نظام در حال پیشروی است . اگر گرد و خاک پراکنده می شود ، دشمن در حال جمع آوری چوب و هیزم است . اگر گرد و خاک پراکنده می آید و می رود ، او در حال اردو زدن است .

اگر فرستاده دشمن با فروتنی سخن می گوید ، ولی در حال افزایش آمادگی نظامی خود باشد ، پیشروی خواهد کرد . اگر او متخاصمانه سخن بگوید و پرخاشگرانه پیشروی کند ، عقب نشینی خواهد کرد .

اگر دشمن پوزش خواهانه سخن بگوید ، به تجدید قوا و ترک نبرد نیاز دارد . اگر دشمن خواستار صلح بدون پیمان است ، توطئه چینی می کند . اگر سربازانش را به سرعت آماده می کند ، منتظر تقویت و امداد است . اگر نیمی از سربازان دشمن پیشروی و نیمی عقب نشینی می کنند ، می کوشد شما را بفریبد . اگر سربازان دشمن به سلاح های خود تکیه می کنند ، گرسنه اند . اگر سربازانی که مامور آب رسانی اند ، نخست خود می نوشند ، بی آب هستند . اگر دشمن سود و مزیت را می بیند اما آن را نمی ستاند ، خسته است . اگر پرندگان گرد آمده اند ، دشمن در آنجا نیست . اگر سربازان دشمن ، شب هنگام سر و صدا میکنند ، می ترسند .

اگر ارتش در هم ریخته است ، فرمانده ضعیف است . اگر پرچم ها به هر سو حرکت می کنند ، هرج و مرج شده است . اگر افسران بدخلق شده اند ، از پا در آمده اند . اگر اسبان از جو و غلات و سربازانش از گوشت تغذیه می کنند و دیگ های پخت غذا دائماً بر سر بار است و افراد به اردو بر نمی گردند ، از جان گذشته اند .

اگر سربازان دائماً در گروه های کوچک گرد هم می آیند و نجوا می کنند ، دشمن افراد خود را از دست داده است . اگر او مکرراً پاداش می دهد ، منبع دیگری ندارد و اگر مکرراً افرادش را تنبیه می کند ، در تنگنای وخیمی افتاده است . اگر در وهله اول ، درنده خوی و بی رحم به نظر می آید و سپس از گروه ها براسد ، به غایت نادان و بی عرضه است .

اگر دشمن با پیشکش پیش آید ، خواهان ترک جنگ و آرامش است . اگر سربازانش با شما با خشم و برافروختگی مواجه شوند اما نبرد نکنند یا موضع خود را ترک کنند ، باید او را بررسی کرد .

اگر کسی سربازانش را پیش از آنکه وفاداری در آنها شکل گیرد ، تنبیه کند ، شاهد سرپیچی آنها خواهد بود . اگر سربازان نافرمان شوند ، استفاده از آنها دشوار خواهد بود . اگر کسی سربازان را پس از آنکه وفاداری در آنها شکل گرفت ، تنبیه نکند ، نمی تواند از آنها استفاده کند .

بنابراین اگر فرمانده با خبرخواهی بر افراد فرماندهی کند و آنها را با انضباط متحد سازد ، پیروز حتمی خواهد بود .

اگر فرمان ها همیشه هنگام آموزش افراد مورد تاکید قرار گیرد ، افراد مطیع و فرمانبردار خواهند شد و اگر دستورات چنین نباشد ، آنها نافرمان می گردند . اگر فرمان ها اجرا شوند ، افراد با فرمانده هماهنگ و سازگار می شوند .

فصل دهم : عوارض و اشکال زمین

۱. زمین گذرپذیر
۲. زمین تله
۳. زمین بن بست
۴. گذرگاه های تنگ و باریک
۵. بلندی های شیب دار
۶. زمین فاصله دار

تائوی شکست :

۱. اگر سربازان قوی و افسران ضعیف باشند ، نتیجه آن نافرمانی است .
۲. اگر افسران قوی و سربازان ضعیف باشند ، نتیجه آن وخامت اوضاع است
۳. اگر افسران عصبانی باشند ، در برابر دشمن نیز با خشم می جنگند و فرمانده از توانایی های آنها آگاه نمی شود که نتیجه آن متلاشی شدن است .
۴. اگر فرمانده ضعیف و فاقد جدیت باشد و دستورالعمل های او شفافیت نداشته باشد ، افسران و سربازان نیز بی ثبات می شوند .
۵. اگر فرمانده نتواند وضعیت دشمن را محاسبه و ارزیابی کند و تعداد کمتری را در برابر تعداد بیشتری بکار بگیرد ، یا جلوداران خوبی انتخاب نکرده باشد ، نتیجه اش هزیمت و عقب نشینی خواهد بود .

فصل یازدهم : انواع نه گانه زمین

۱. زمین پراکندگی : نجنگید .
۲. زمین مرزی : توقف نکنید .
۳. زمین مورد کشمکش : حمله نکنید .
۴. زمین باز : متفرق نشوید .
۵. زمین تقاطع و تقارب : با همسایگان متحد شوید .
۶. زمین خطرناک : غارت کنید .
۷. زمین سخت : به سرعت از آن گذر کنید .
۸. زمین محاصره شده : حيله جنگی به کار برید .
۹. زمین مرگبار : تا آخرین نفس بجنگید .

فصل دوازدهم : حمله با آتش

بطور کلی پنج روش برای حمله با آتش وجود دارد :

۱. آتش زدن افراد
۲. آتش زدن انبارها و توشه ها
۳. آتش زدن ارابه های بار و آذوقه و تجهیزات
۴. آتش زدن مخازن و سلاح ها
۵. آتش زدن لشکریان

انجام حمله با آتش باید بر این پایه ها باشد :

۱. تجهیزات و ابزار مناسب برای افروختن آتش باید فراهم باشد .
۲. فصولی برای پرتاب آتش و روزهایی برای آغاز حمله وجود دارد .

فرمانروای دانا و روشن بین ، درباره طرح ، خوب می اندیشد و مشورت می کند و فرمانده خوب و شایسته ، آنها را بهره برداری و اجرا میکند . اگر مزیتی نداشت ، حرکت نمی کند . اگر سودی به دست نمی آید ، از گروه های نظامی استفاده نکنید . اگر خطری نیست ، نبرد نکنید .

فصل سیزدهم : استفاده از جاسوسان

چیزی که فرمانروایان روشن ضمیر و فرماندهان خوب و شایسته را برای غلبه بر دشمن و کسب موفقیت توانا میکند ، داشتن آگاهی قبلی است . و این آگاهی باید از افرادی به دست آید که از وضعیت دشمن آگاهند .

پنج دسته جاسوس :

۱. جاسوسان محلی : از اتباع کشور دشمن
  ۲. جاسوسان داخلی : از کارکنان حکومتی دشمن
  ۳. جاسوسان دو جانبه : جاسوسان دشمن
  ۴. جاسوسان مردنی : جاسوسان اغفال شده ای که در کشور بیگانه کار می کنند و به آنها اطلاعات اشتباه می دهیم تا به دشمن بدهد .
  ۵. جاسوسان ماندنی و آمدنی : جاسوسانی که به سرزمین دشمن فرستاده می شوند و با گزارش بر می گردند .
- هیچ کاری به اندازه جاسوسی سخت نیست . جایی وجود ندارد که نتوان جاسوس ها را در آنها بکار گرفت .
- باید مراقب خانه و کاشانه جاسوسان باشید و به آنها برسید .
- این امر ، اساس کار نظامی است و عاملی است که ارتش بدان اتکا دارد و حرکاتش نیز به آن وابسته است .

